

СР

Изази три пут у месецу на 1½ табаку Претплата се шаље напред уредишћу.

Неплаћена писма од нередовних дописника не-примају се.

За све српске крајеве стаје на годину 60 гр или 6 фор. на по године 30 гр. 3 фор. или на три мес. 15 гр или 1. фор. и 50 новчића.

ПАСТИР

ЛИСТ ЗА НАУКУ И КЊИЖЕВНОСТ ДУХОВНОГ САДРЖАЈА.

Издаје и уређује РЕКТОР БОГОСЛОВИЈЕ ПРОТА Никола Поповић.

САДРЖАЈ: Картагенски сабор 411. год. — Сувремено стање српске цркве. — Св. Кирил и Методије. — Духовна књижевност. — Закли о фонду свештеничком. — Огласи. — Кореспонденција. —

УНИВЕРЗИТЕТСКА ВИБЛИОТЕКА

Другим бројем „Пастира“ нисмо могли одољети свом осећању а да не искажемо топлу благодарност на лепом одзиву нашег свештенства и ово-странског и оно-странског и у опште читалачког света на поновљени наш позив за издавање „Пастира.“ Нарочито у овом одношају заслужију јавну благодарност окрузи: неготински, пожаревачки и ужички; јер из првог имамо преко 50, из другог до 50, а из последњег около 40 учесника и то само од свештеног реда. Добра воља и искрено заузимање са стране пријатеља много значе у свакој радњи па и у радњи књижевној. Без ове помоћи, без овог заузимања и искрене воље — *помоћи другогме кад покрене општи какав посао*, — није се могло никад створити што ваљано ни код других народа, па не може ни код нас. А ми смо срећни били, те смо у ова три округа имали неколико личних пријатеља, који су наш други позив ватрено к срцу примили и нас у скупљању претплатника потпомогли. Ово пријатељство, ова помоћ у свачему па и у књижевној радњи нарочито је нужна код нас Срба, јер код нас још није тако јако развијено оно право осећање за науком и читањем које се даје видети код других старијих народа, па да сваки по унутарњем свом осећању грамзи за

сваким листићем, за сваком књижицом, те да се тако непосредно обраћа издавачу књига и листова, и да их себи набавља. Но зато нико од нас није са раскиде дати парицу у име те цели, само кад се ко нађе да те паре поште од њега, да их верно достави издавачу књига или листова и да јамчи, да та парица неће куд на другу страну обрнути се. По овоме ми се изнова обраћамо с молбом на окружне проте, намеснике и друге поједине свештенике, који по свом положају стоје на таквом месту да нас могу у скупљању претплатника помоћи, и молимо их лепо да нас у том и унапред потпомажу а с тиме ће помоћи и самима себи и свом народу, дајући му могућност, да поред других знања не заостају ни у знањима односењима се његовој вери, његовом моралном и наравствеом унапређењу.

0 Картагенски сабор 411. по делу расколника Донатиста.

(с руског.)

Историја хришћанске цркве сведочи нам јасно, да су многи западни хришћани за прва три века једно због практичног правца целе западне цркве,¹⁾ а друго због недостатка научног црквоног образовања на Западу давали врло велики значај спољној обредној страни хришћанства, а мало су обраћали пажњу на унутрашњи дух његов. У сјетству тога монтанистични раскол поставивши сушност хришћанства у строгом издржавању постова, у спољном уздржању од телесних задовољства, ч' насилном самопрегрењу, и у опште у спољној чистоти хришћанског живота,

1) Да је западна црква јошт од првих времена свога суштастовања, одликовала се практичним правцем религиозног живота, по коме је она волела више да се занима раскрићем питања, која се тичу спољног Хришћанског благочешћа, него ли предметима вероучења или хришћанске догматике — најбвљи је доказ за то, што на западу нема јереси; а међутим силни расколи постоје.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

без сваке мисли о духовном наравственом усавршењу, имао је на западу многобројне пошљедоатеље, тако, да несуд били и сами неки римски епископи, као на пример Елевтерне и Виктор, са својим појмима о вери потпуно слободни од уплива монтанистичног раскола. Епископ Виктор за неко време не само да је делио мишљење монтанистично односно важности спољног хришћанског благочешћа, но шта више, признавао је пророчества Монтана Приски и Максимили.

Одовуд се појавио и распрострањено на Западу раскол новацијански с његовим учењем, да је црква чиста и света због тога, што су чланови њени чисти и свети (*καταρηνη*) по животу; — што црква не мора примати у своја недра оне чланове, који су учинили смртни грех после крштења, што она не може дати разрешења таквим тешким грешницима, па макар се они и раскајали, јер власт и право на то разрешење припада непосредно самом Богу.

После распрострањења новацијанских појмова на западу раскол донатиста јавио је се као природна посљедица у Африканској цркви: донатисти у своме религиозном учењу несуд израдили ништа новог, а само су развили до неке *plus ultra* новацијанске појмове о цркви и покајању.

Таквим начином приуговорљени целом историјом западних цркава за прва три века хришћанства, раскол донатиста јавио се у Африци као друштво које се потпуно одделило од православне цркве у 314-тој год. због примања у цркву картагенским епископом Менсуријем тако зване „предатеље,“ то јест оне Хришћане, који су издавали свештене књиге незнабошцима за време Диоклетјановог гоњења¹⁾ и сада који се због тога искрено кају. Сабори црквени не једанпут осудили су заблуде тих расколника, али опет зато, као појав неслучајни а подговорљени историјом у течају толико векова, раскол тај имао је и многобројне пошљедо-

1) Optat Milerit de schism. lid §. 14 ped 14 - 15.

ватеље, тако да 394. год. ми видимо на једном таквом расколничком сабору више од 400 епископа, који су привржени били том расколу.¹⁾ С' своје стране императори Константин а нарочито Констанције у своје време надали су се повратити расколнике у недра цркве православне строгим грађанским мерама; но мере које су они предузимали несу принеле никакве користи. Напротив, добивши снагу у Африци донатисти чинили су многа зла православној цркви; они не само да су обраћали у раскол људе неискусне у вери, но шта више, страшно су гонили православне при свакој удобној прилици. Неки између расколника у сједству неблагопријатних за њ императорских указа саставили су бунтовно једно друштво, које је познато под именом *circumcelliones*²⁾ и које је по сведочанству блаженог Августина нападало на православне. Од једних одузимали, рушили или палили куће; а друге су тукли убијали или остављали полуживе, а неке су заробљавали, па су их као животиње принуђавали да вуку којекакве терете. Шта више и сами донатисти бојали су се те своје сабраће. Такво жестоко поступање расколника према православним хришћанима, принудило је правителство да предузме опет строге мере против њих. Али морамо признати да те мере које је предузимало грађанско правителство против расколника донатиста несу биле благоразумне. Нарочито пак морамо казати о трудовима императора Хонорија, који је својим

1) Имено на сабору багском, који је састављен био из расколника против максимијаниста, који су пређе били њихови јединомишљеници. *Augusti contr. ebist Parmen. lib. 3 cap. 3* Open. *August t. 98 Cont Crescon lib 4 cap 10 ibidem pad. 555.*

2) Церкумцелиони добили су свој назив од речи „*cella*“ подрум или пештера гди су донатисти свршавали своје богослужење, јер закони императора Константина, а нарочито Констанција и његових прејемника строго су забрањивали њима јавно у храмовима свршавати богослужење. Тако је објаснио происхођење њиховог имена блажени Августин, који је сам био очевидац свију њихови рђавштина. *Contr Epist Parmen lib 29 oper August t. 9 pad 62.*

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

В
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

указима против расколника¹⁾ само распалио још жешће њихов фанатизам и мрзост према православнима. Гоњени и мучени разним мукама,²⁾ допатисти навикли су да гледају на се, као на истине пошљедоватеље Христове, којима је суђено да тесним и уским путем уђу у царство божије, и својим мученичеством придобивали су све више и више пошљедоватеља своје друштво.

Мудри пастири православне цркве нарочито Аврелије епископ картагенски и блажени епископ Ипонски врло су добро схваћали, да расколници могу се повратити на прави и истинити пут само мерама кротости и разумног убеђења, а не спољном силом или принуђењем. Па због тога на сабору ипонском 393. год. на коме је председавао Аврелије епископ картагенски у броју другог епископа био је и блажени Августин, решено је било нелишавати права и сана епископског расколничке епископе, ако се они присаједине православној цркви са целим својим народом или паством.³⁾ На картагенском сабору 401. год. под председатељством тог истог епископа Аврелија, утврђено је било у опште обраћати се с расколницима врло кротко и мирно у духу хришћанске љубави. Да би таквим начином пробудили у њима чувство покајања и жељу да се саједине с црквом⁴⁾ послали им искусне пастире, који би расуђавали о предметима вере, и таквим начином дали расколницима ерегства, по којима би могли доћи до истине сретством разумног и слободног убеђења у истинитости православне цркве,⁵⁾ од које су

1) Avgust Epist ad konifor de correctione Donatistorum.
2) Од императора Хонорија сачувало је се до нашег времена 14 писама против допатиста.
3) Donatiste cujusdam sermo de vexat Leontini et Ursatii. Monum veterad ad histor, Donatist, pertinentia edit Dupin pad 131—139.
4) Decretum Hipon. concilii de Donat clericis. Monum veter ad histor. Donatist per thnentia edit Dupin pad 204
5) Avgust Contr Davebent lib 1. cap 28 oper Avgust t. 9. pad. 725.

се они одцепили. Добре последице од подобних мера пока зале су се одма. Многи расколници повратили су се цркви православној, а и остале своје јединомишљенике убеђавали су на то.

Но благоразумне мере православних епископа о уништожењу раскола, несу могле имати великог успеха. Много је остало у расколу људи, који су илили због своје необразованости, илили због уплива фанатика, хтели слепо без сваке критике да сједују заблудама својих предака. Старајући се по могућности да доврше јединство расколника са црквом православном, епископи картагенске цркве решили су 410. год. да предложе донатистима с потпуном слободом мирно и заједно да развиде узрок узајамног цепања, скупивши се ради те цели на сабор. Расколници с своје стране, не гледећи на то, што су страшно били стешњени законима императорским примили су радо предложење православних епископа, не с тога без сваке сумње, што су они желели да се присаједине к цркви православној, а зато, што су се надали, да ће на сабору моћи доказати да су прави што се одељавају, те да тако привуку на своју страну и остале православне. По ходатајству православних епископа император Хонорије издао је указ у вароши Равени 14. Октомбра 410. године, којим указом налаже се свима православним и расколничким епископима, да се скупе у вароши Картагену на сабор поради јавног препирања о вери, да би таквим мирним начином решили спор који од толико векова разделява Африканске хришћане.¹) У указу, који је дан трибуну Флафију — Марцелину, као императорском чиновнику, који је по заповести императора дужан био присуствовати на том сабору као судија и чувар поретка за време док сабор буде радио, Хонорији заповеда: „Дело то (то јест откриће сабора) налажемо, да се учини у продужењу 4. ме-

1 Praeceptum Honorit de habenda collatione, ex cod Teod lib. 16. tit. 11.

сеца, да би ми могли, као што желимо дознати о успокојењу умова народних у истини. Ако у продужењу назначеног времена епископи донатисти с намером нејаве се на сабор — то нека се назначи за упорне последњи рок, и три пут нека се позову, па ако и после овог рока они нехтедну јавити се, то народ заједно са духовенством нека одступи од њих, видећи учитеље своје ћутеће, да су побеђени.⁴²⁾ Дошавши у Африку Марцелин почео је радити онако, какве му је налоге дао његов император. Он је послао повеље православним и расколническим епископима у којима извешћава њих о вољи и намери императора, позивајући и једне и друге ради те цели у Картагену да се скупе 411 год.¹⁾ у Јунију месецу. Православни и расколнически епископи примивши грамоте од трибуна у назначено време зајеста су дошли у Картагену, и сугласно жели Марцелина представили су му извештавајуће грамоте о своме доласку²⁾ Православних епископа дошло је у картагену по сведочби блаженог Августина — као очевидца и учесника у том догађају 276. — а расколнических 279.³⁾ По узajамном договору православних, донатиста и трибуна решено је било ради предосторожности од немира илии каквих неспоразумлења за време саборне радне избрати по 18 епископа како од једне тако и од друге странке, којима ће задатак бити, да заведе дела саборна, шта се буде решавало између њих; по 7 епископа и с једне и с друге стране изабрано је било ради тога, да се препиру о разлики вере; а по 7 њих дато је онима у помоћ ради саветовња: напоследку по 4 епископа ради надзора за састављањем саборних акта. Осем тога и с једне и с друге стране изабрана су била по два

2) Ibidem.

1) Edictum Marcel duo per provincias utriusque partis Episcopi conveatur, Apend oper Avgust t. 9. pad 820

2) Avgust Epist 129. oper Avgust t. 2 pad

3) Avgust Brevicul collat enm Donat cap 14. oper Avgust t

писара (ћате) за преписивање саборних акта. Између епископа, којима је поверено било да се препиру у сабору, од стране православних најзнатнији је био Аврелије картагенски и блажени Августин ипонски, а од стране расколника *Примлиан* картагенски и *Петилијан* константински. Пре нег што ће се одпочети саборисање, православни епископи закључили су уговор с донатистима, састојећи се у овом: да ако донатисти докажу на сабору да је истинита црква свуда угинула, као што су доказивали расколници, а само постоји у њиховом друштву, то да се православни епископи одкажују од својих дужности, и у делу вечног спасења руководиће се учењем својих противника, или обратно: ако православни епископи докажу донатистима истинитост своје цркве о незаконитости цепања од ње расколника, тада да ови последњи дужни буду оставити своје заблуде и повратити се у недра православне цркве. Па по овоме новообраћеним даће се сва она права и достојанства, којима су се користовали у расколу.¹⁾

Приближио се дан назначени за јавно препирање, и православни епископи заједно са донатистима открили су саборне седнице 1. Јунија 411. год.²⁾ Блажени Августин даје нам врло подробна знања о тој значајној препирки, посветивши томе делу целу књигу познату под насловом „кратки опис саборне препирке с донатистима.“³⁾ Ми ћемо се постарати да у кратком нацрту по његовим речма изложимо течај ствари на том сабору. Кад су дошли православни и расколнически епископи на опредељено место где ће се сабор држати, то је Марцелин после кратке речи коју

1) *Avgust Epist* 127. oper. *Avgust t. 2. qad* 489—491.

2) *Gesta collat. Carthad edit. Kalus et dupin inter monum octer. ad hist Donatist pertneria* pad 229.

3) Књига та позната је у подлинику под насловом: „*Breviculus collationis cum Donatistes*“ наоди се у деветом тому сачинења блаженог Августина — Миње 1842. год.

је он изговорио епископима обе странке заповедио, да се најпре прочита указ императора о сазвању сабора, после његови предписи, које је он чинио у овом случају. Кад је све то било прочитано, донатисти запитали су православне, зашто се овој садањој саборној препирки даје форма грађанског суда, међутим кад она мора имати карактер суда епископског или црквеног. Православни одговорили су на то расколницима, да ће то дело имати карактер чисто црквени, јер ће оно решавано бити на основу слова божјег, а не на законима грађанским — а за доказ тога предложили су донатистима да саслушају пројект, који је још израније састављен и подписан свима православним епископима, у коме су опредељене биле не само главне тачке препирања но и начин заштићавања и утврђења истина религиозних. Донатисти несудећи то ни да чују, сумњајући се у томе да је пројект састављен епископима, а не грађанским чиновницима. Но немотрећи на то, пројект је био прочитан по захтевању трибуна. Тада су расколници исказали своје неповерење насрам подписа епископа у том пројекту, па су захтевали, да се сваки епископ, који се подписао на том пројекту, јави сам лично на сабору, ради одостоверења подлиности свог подписа. Премда су православни сматрали то као бесполезни губитак времена, но жеља расколника била је испуњена; и православни епископи на позив један по један јављали су се на Сабор. У томе је прошао први дан препирања.¹⁾

(Наставиће се.)

Кратки преглед сувременог стања српске цркве и њене управе.

Од Н. Петровића

Није много времена прошло, мало нешто више од по века, од како је наша домовина и црква душом данула,

1) Mandat Catholice in append, oper August t 9. pad 55. и т д.

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

В
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

В
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

после онаког дугог и љутог робовања под турцима и туђинским владикама. За ово кратко време овог слободног и самосталног суштастовања, она је се развијала и унапређавала по могућности својој, тврдо и непоколебљиво чувајући светост и чистоћу вере онако, како нам је предана нашим великим пастирима и учитељима.

Као један део православног хришћанства, црква српска како у учењу, тако и у управи својој придржавала се увек оних начела и каноничких установа, која су положена у цркви, њеним божанственим установитељем Исусом Христом, апостолима и њиховим прејемницима. Начела та, која су положена у цркви православној, односно њене управе јесу саборна – скупштинска. У цркви православној нема, нити може бити, једне земаљске главе, која би у једном лицу своје усредсређавала сву власт управе, као што то видимо у римској цркви. Духовна власт, припада у цркви, само јединој небеској глави њеној Исусу Христу, а видљива управа у цркви подељена је међу посебним духовним правителствима по разним местима хришћанског света.

Спаситељ наш Исус Христос давши својим апостолима управу у цркви, дао је свима њима општа и подједнака права власти: „елика аще скажете на земли, будѣтъ скъзанá на небеси и елика аще разрѣшите на земли будѣтъ разрѣшенá на небесѣхъ. (Мат. 18 —18.) А тим је хтео да покаже, да је црква дужна управљати се њиховим општим узáјамним збором и договором Исус Христос заповедио је апостолима да тврдо чувају божанствену науку његову, ради спасења целог рода људског; да буду у потпуном јединству духа, да сматрају себе као рођена браћа, а строго им је запретио сваки покушај, преузношењу и господству.

Из тих узрока апостоли јошт од самог почетка узели су форму саборне скупштинске управе. Ствари, које су се тичале целе цркве, решавале су се не друкчије но општим гласањем.

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

Прејемници апостолски епископи сви су подједнеко опуномоћени на управу црквену; ал под условом јединства; т. ј. не само подпуног јединомислија у вери и учењу, но и уопште у духовном сајузу међу собом. Увек су биле такве мисли светих отаца о томе предмету, такав је био увек начин управљања у цркви православној.

И црква српска примивши веру православну од Византије, примила је и њен начин управљања, који је се кроз толико векова и у срећним и несрећним данима религиозног живота нашег строго обдржавао, па и до дана данашњег као свети аманет чува. Форма или начин управе црквене, коју смо ми примили са истока, и која код нас у садашње време постоји, као што смо мало горе казали јест саборна-скупштинска. Нека нам буде дакле дозвољено, да у кратком нацрту представимо читаоцима „Пастира“ сувремену управу у цркви српској, те да фактично потврдимо ово што у неколико речи наспомену смо

У данашње време српском црквом у кнежевини српској управља сабор српских јерарха, на броју којих свега има четири. Архиепископ и митрополит српски *Михаило*; епископ ужички *Јаникије* епископ неготински *Евгеније* и епископ шабачки *Моисије*. Катедра Митрополита наоди се у Београду престолници српској. Епископа ужичког у Карановцу; неготинског у Неготини, и шабачког у Шанцу.

По постојећим црквеним законима у нашој земљи, архиепископски сабор јест највиша власт црквена, установљена ради тога да руководи црквом и свештенством, сходно правцу православне вере, и да се стара о издавању за то потребни наредба, правила и узакоњења. ¹⁾ Заседавања архиепископског сабора, одређују се један пут у години, и то месеца Септембра; но ако би било потребно сабор се може скупљати и у друго време, да своја дела решава. ²⁾ Одређено место, где сабор архиепископски држи своја заседања, то је у митрополи-

1) Закон о црквеним властима § 75.
2) вид § 84

тском конаку. Председатељ је архијерејског сабора архијепископ и митрополит српски, а членови су сви епархијски архијереји. ¹⁾ Председатељ седи на првом месту у архијерејском сабору, а остали членови по старешинству, како је који пре посвећен ²⁾ При архијерејском сабору, дужност деловође испуњава секретар, или ти који од членова епархијске београдске конзисторије. ³⁾ Тако дакле имамо пред собом потпуни спољни облик архијерејског сабора, као највеће духовне власти у кнежевини српској; знамо како је организиран и на каквим начелима, који су поглавити, дејствујући чиниоци у њему: а сад да видимо на који се начин дела решавају при њему.

Ми ћемо се у овој ствари придржавати закона о црквеним властима, у коме се врло просто и јасно излаже, којим начином имају се решавати ствари на архијерејском сабору. Као што се у том закону говори, председатељ одређује дане радње архијерејског сабора, и позива на то његове членове. Он наређује, о којима ће се предметима по реду предузимати договарање, руководи саветовања, ⁴⁾ и износи пред архијерејски сабор предмете на решење, како од стране црквени власти, тако и од стране државног правителства ⁵⁾ која се по закону преко њега шаљу на архијерејски сабор. Кад се изнешени на архијерејски сабор предмет довољно исцрпи, онда се приступа к решавању, При решавању сви членови дају мњење слободно и непристрасно, по својој савести, и духу православне вере и њени основи начела. ⁶⁾ Мњенија та, председатељ прикупља, почевши од најмлађег по посвећењу члена, ⁷⁾ па у случају ако би се она поделила на равне части, решава она страна на којој је председатељ. ⁸⁾ Закључења записују се у протокол архијерејског сабора, и у тај протокол записују се сви који су били у заседанију, с' потврђењем печата који

1) там. § 81. § 87. 2) там. § 87. 3) там. § 82 4) § 92. 5) § 80. 6) § 88. 7) § 92. 8) § 89.

на средини има грб Србије, и знаке православних архиереја; а у наоколо надпис „Православни архиерејски сабор књажевства српског.“¹⁾ У случају, ако председатељ неби могао присуствовати на сабору, њега заступа члан, који е по посвећењу најстарији.²⁾

Предмети радње архиерејског сабора.

Између многих ствари, које долазе на разматрање и решавање архиерејског сабора, ми ћемо напоменути главне карактеристичне. Прво и поглавито њему у дужност спада, да кад се каква катедра упразни одреди из своје средине једног епископа, који ће водити администрацију над упразњеном епархијом, па кад буде законом одређено време, онда да приступају избору епископа. Ако би се десио случај такав, да митрополитска катедра буде упразњена, то митрополита ће, по наредби правителства заступати онај архиереј, који је по посвећењу најстарији.³⁾ Кад већ сврше избор новог епископа, онда подносе Кнезу на потврђење, па тек почем Кнез избор одобри, сабор после избраног црквено посвећује.⁴⁾ У прва времена Хришћанства, кад је црква Христова, гоњена од изаческих императора избор епископа никаква власт није потврђивала, осем цркве; а то због тога, што су се тада држава и црква наодиле у непријатељству. Но с' четвртог века, кад су цареви на истоку почели заштићавати цркву Христову, и ступили с' њом у брски сајуз — од тог доба увео је се обичај у цркви, да пре него што сабор епископа приступа к посвећењу епископа поднесе на утврђење и цару, почем је његов положај у држави врло важан и значајан. Та практика цркве православне на истоку, примљена је код свију православних па и код нас. Кад се већ сврши свечано посвећење епископа у цркви у присуству митрополита и осталих архи-

1) § 78. 2) § 92. 3) § 95. 4) § 95.

іереіа, архиіерески сабор грамотом извешћава после о томе цариградског Патрїарха ради знања.

Но осем избора епископа, у круг радње архиіереіског сабора спада и то, како ће у напређивати народ српски у вери побожности и благочестију ¹⁾ како ће се узвишавати благолієниє и благочиниє црквено. ²⁾ Он води бригу како ће се стање манастира, цркава, и свештенства у нашем отачанству поправити, одређуіє плату манастирским настоіатељима, ³⁾ прописуіє одело свештеницима и калуђерима, сходно њиховим степенима. ⁴⁾ Он сачињава закон о каштиговању свештеника за сагрешења и кривице, коіе би они учинили у свештеничким дужностима ⁵⁾ бира годишњег председатеља за апелаторіјску конзисторіју; ⁶⁾ суди архиіереіе за учињена сагрешења и кривице у архиіереіским дужностима. ⁷⁾ Још архиіереіски сабор одређуіє број протоіереіа и намесника по епархијама ⁸⁾ решава потребу регулирања епархија, и одређуіє, колико треба уопште да буде парохіја по различним местима Србиіе. ⁹⁾ Напослетку одобрава за печатање и предавање у школама књиге верозаконског садржаја, ¹⁰⁾ стара се о устројству и повременој потребној поправки богословски школа, ¹¹⁾ а одређуіє цензора за књиге богослужебног и верозаконског садржаја, и прописује правила за „таковогоче цензора. ¹²⁾ То су ствари, коіе подлеже расматрању и решавању архиіереіског сабора. У свима своіим узаконјењима правилама и наредбама, архиіереіски сабор предходно дужан је подносити министру просвете и црквених дела, који пошто то потврди своим подписом, архиіереіски сабор издаіє их као узаконјења за црквене власти. ¹³⁾

(Наставиће се.)

1) § 93 тач. 2. 2) § 93 тач. 3 и 9. 3) § 93 тач. 17. 4) § 93 тач. 18. 5) § 93 тач. 12. 6) 93 тач. 13. 7) § 93 тач. 14. 8) § 93 тач. 19. 9) § 93 тач. 19. 10) 93 тач. 7. 11) § 93. тач. 17. 12) § 93. тач. 6. 13) § 93. тач. 11.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

Светитељи Кирил и Методије.

(Продужење.)

Издавна је још св. Константин ослабио са здрављем па кад је дошао у Рим осети да ће скоро умрети, те се закалуђери. У калуђерству добије име *Кирило* и после 50 дана умре 14. Фебруара 869. Било му је свега око 50 год. кад је умро, али је успео те је довршио велики „подвиг“ рад духовне среће милиуницама будућих људи. Пре нег што је хтео умрети рекао је своме брату и другу у подвигу: немој рад горе Олимпа — коју је јако волео Методије — да оставиш нашу науку јер се овде пре може спасти.

Врло је „значајна“ његова молитва за покршћене славене који су у ропству:

Господи Боже мой, иже еси ангелскыя вса чины и безплотнѣа состави силы, и небо распенз, земљу основалз и вса сѣшѣа отз небытѣа въ бытѣе привелз. Иже еси въ сегда кезде послѣшалз творащихз колю Твою, коащихса Тебе и хранащихз заповѣди Твоа! Послѣшай моаа молитвы и вѣрноа Твоа стадо сохрани, емѣже ма бѣ приставилз неключимаго и недостоинаго раба Твоего! Избавлаа вса отз кса кѣа безбожныа и поганскыа злобы и отз ксакаго и многорѣчиваго и хѣлнаго еретическаго языка, глаголющаго на та хѣлѣ, погѣби триязычнѣу ересь и къ зрасти церковь свою множествомз и кса въ единодѣшнѣе свзвзкѣплѣ сзтвори израдни люди, единомислащи о истиннѣи вѣрѣ Твоеи и правкомз испокѣданѣи. Въ дохуни же къ сердца их слово Твоего ученѣа Твоѣи ко есть дарз. Аще ны еси прѣалз недостоинѣа на проповѣданѣе емѣ евангелѣа Христа Твоего, острашалаа на добра дѣла и творащам угоднаа Тебѣ, еже мнѣ вѣ далз јако Твое и Тебѣ предаюа. Устроиа, силою Твоею десницею покриваа кровомз крилѣ Твоею, да вси хвалѣтъ и славатз имаа Твое Отца и Сына и Сватаго Дѣха ко вѣки Аминь.

О месту гдѣ ће да саране тело просветитеља завади

се Методије са Римљанима. Методије говорио је: „мати нас је заклела који од нас двоце пре умре, да онај живи донесе кости мртвога и сарани у свом манастиру.“ Папа беше попустио да испуни молбу Методијеву и заповеди да се после опела закује сандук због даљна пута. Али римски епископи рекну: „он је по нашој земљи ходио па га је Бог довео овде нама и узео му душу. Даклен треба овде и да остане као частан човек.“ — „За његову светост и љубав — рекне папа — ја ћу да га сараним у мом граду у цркви св. Петра.“ На то Методије одговори: „кад ме не послушаште и не хтедoste да ми га дате, а оно боље је да се сарани у цркви св. Климентија, јер је с њиме овамо и дошао.“ — Тако и учине. Тело св. Кирила саране у цркви св. Климентија с десне стране олтара и више његова гроба наместе икону и кандило.¹⁾

У латинском житију наших просветитеља говори се, да је папа завладичио и Кирила и Методија; а њихове ученике позапоплавао и позађакоњавао, а словенска литија опет вели да је закалуђерио само св. Кирила. А да је се и завладичио о томе ни помена. Те тако и сад стоји не решено: да ли је св. Кирило био владика. С једне стране заиста је чудновато, зашто не би папа удостојио владичанства тако високог госта, кога је дочекао са највећим отликовањем и који потпуно заслужује да буде владика. Ван нерасположење његово према римској цркви или кратко-времено његово бављење у Риму, или тешке свађе са пилатовцима и предсказање смрти да га је принудило да се

1) У 1858. римокатоличко духовенство, желећи да се користи његовим моштима, да би примили на своју страну Славене, пакости да створи гробницу, св. Кирила. По историјском казивању о месту његова гроба, почну да га траже. Но Бог нећаше допустити да велика светиња славенског света постане играчка властољубиве политике. Монаси су брижљиво тражећи св. тело прекопали готово сву цркву до темеља. Но као људи који траже светињу са нечастивом жељом, поднесе да црква не падне те се окану свога тражења и пожуре се те заравне руру. На томе се све прође.

не прими тога звања. С друге стране још је чудноватије то, како је могао патријарх цариградеки послати у Моравију на молбу растислављеву, проповеднике, *који су требали тамо да установе словенско богослужење*, а не дати им власти, да могу тамо и сами постављати свештенике? Вазда је у историји црквеној овако било: кад се у коме крају појави проповед вере, намах су тамо постављали и свештенике. Другије није могло ни бити.

Ако узмемо да се Цариград бојао нарушити права епископа римске патријаршије, коме је припадала Моравија, онда можемо с правом и то рећи, да он неби послао просте проповеднике у туђу земљу без дозволења епархијског владике, а епархијски — салцбуршки — владика, без сумње никако неби допустио да грчки проповедници у његовој епархији проповедају своју науку, ма да то неби било у његовој власти. Истина да панонска житија нигде не спомињу да је св. Кирило био владика, али та најдостовернија житија наших првоучитеља тако исто не спомињу и о многом које чему — као на прилику: о кршћењу Бугара. А како су могли да пређуте такав догађај? ¹⁾

По смрти св. Кирила дођу у Рим посланици Коцеља кнеза источне Моравије. Они су молили да им пошљу Методија. Папа Адријан и срцем и душом одан напредку словенском одговори на молбу Коцељеву: „Не само теби него свима словенским државама шаљем учитеља, после Бога и ап. Петра првог престолника и „кључедришца царства небескога.“ Па онда завладичи Методија и пошље га Славенима са „Булом“ на словенске кнезове: Коцеља, Растислава и Светополка, у којој признаје да је врло нужно и корисно да се свршава црквена служба у словенским земљама на словенском језику.

¹⁾ Код славена сачувало се мњење о св. Кирилу као о владици. Зато сви наши „подлиници“ представљају га као Светитеља. Но уступајући убеђењу, које данас у нашој науци влада, ми се не усуђујемо да га тако представимо.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

Међутим у Моравији појаве се важне промене. Растислав се својски бранио од немачких присвојавања. Али полапски Немци нису мислили да оставе Словене на миру, зато и цар није хтео да призна Моравију за независну. У 869-ој он са двојцом синовима — Карлом и Карломаном — који је пре тога искао од Растица помоћи противу оца — обседне престоницу Растислављеву *Велеград*; али га не беше кадар отети већ се задовољи и тиме, што је разорио неке мање тврдинице. Суседни Славени — Чеси и Срби били су у договору са Моравцима. Али храброг, и енергичног Растислава збаце с престола. Ево како је то било. Унука његова Светополка кнеза нитрског тиштала је строга влада свога деде. И што је више о томе мислио, све се боље утврђавао у намери, да прероди силну јаку словенску државу. Назад ступи у тајан договор с Немцима. Растислав дозна за тај његов план па пошље своје верне слуге, да га увате преваром на гозби. Но Светополк се избави од опасности. Срдити деда сам оде да улови унука. Но чему се није надао то га је постигло. Њега Светополк улови и преда га Немцима — Карломану. Овај пошље заробљеног кнеза моравског окована у Регензбург, а он брже боље врати се у Моравију с војском. Кнежевина растислављева била је јако пренеражена, кад је чула да јој је господар заробљен. Карломан без отпора дође до Велеграда, опседне га, намести два немца да владају Моравијом и опусте хаџну растислављеву. — У месецу Новембру 870. год. у Регензбургу суд осуди Растислава на смрт, а цар бајаги да га помилује, заповеди те му се изваде очи и затворе га слепа у манастир.

Светополк није одмах упражњени престо свога деде насљедио, него остане опет кнез нитрски, а Моравијом за владају Немци.

Немци чим су почели да владају славенима, брже — боље прецпају да оборе и младу словенску цркву. Њихови

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

епископи — салцбуршки Адалберт, пасавски Херманерик
 Фризински Ханон — позову Методија на суд у двор кра-
 љев. Методије дође. „Како ти смеш у нашој држави да
 проповедаш?“ — запитају га. — „Да сам знао — одговори
 Методије — да је то ваша држава, зацело би далеко око-
 иасио око ње, већ знам да је та држава св. Петра. Ви на-
 против, ради цепа, противу канона, на силу Бога уплаку-
 иете се у туђе земље и забрањујете науку божију. Видите,
 ви главом од костију хтели би да пробијете кроз гвоздену
 гору, као да се мозак неће размрскати!“ — „Тешко теби!“
 процеру се на њ Немци. — „Ја кажем истину и пред ца-
 ревима па их се не стидим — одговори Методије — а ви иска-
 ните вољу вашу на мени; јер ја нисам бољи од оних, који
 су за истину изгубили живот свој на мукама.“ —

„Не кињите више мога Методија — рече краљ еписко-
 пима, и тако се зачварио већма него да је у пећи био!“
 На то му Методије одговори: „Господару! један пут људи
 сретну ознојена филосова, па га запитају, зашто се онако
 ознојо; а он им одговори, с мановима сам се инатио.“ —
 Сад и краљ стане да сикће на Методија, не отпусте га већ
 га задрже те пошљу у швапску, где је чамо у ропству две
 и по године.

За то време политички догађаји окрену се у корис сла-
 венима. Притешњени народ једнако се бунно противу не-
 маца. Карломан Хорушки подозревајући на Светополка, да
 се није сложио са бунтовницима, заповеди да му га доведу
 и да га ставе под надзор. Међутим брзо се увери о њего-
 вој невиности и не само што га је ослободио, већ га пошље
 у војску противу Славена, који су се побунили под вођом
 кнезом Славомиром. Светополк чим је дошао до Велеграда
 одмах се договори са својом браћом; наговори их те не-
 мачку војску упусте у варош па онда даде знак да их све
 исеку. Ту је погинуло синасет „рицара“ и велико се радо-

ваће целе немачке опобеди над славенима претвори у плач и кукњаву. — Ово овако прича летописац тога времена.

Светопслк поставши сад славенски кнез, заузме се за славене, као што се заузимао и недаћни његов деда. Ожени се са сестром кнеза Чешког Боривоја и закључи с њим савез противу свију непријатеља. (Наставиће се.)

О Духовна књижевност за 1868. год.

Наша духовна књижевност јошт је на врло ниском ступњу свога развића. Њој припада тек будућност, а о садашњости мало има шта да се збори. Две три књижице духовне садржине, ако се јаве преко године на хоринзенту српском и то је доста. Књиге духовне садржине, које су изашле у прошлој години написане су људма из духовног „сословија“ сирјеч сталежа. Беседе епископа ужичког Јанићија. Беседе Василија великог на шестоднев од епископа у оставци Гаврила; и српска народна црква на канонично — историчном темељу од Теофана Живковића архимандрита бездинског. Књиге ове по унутарњем своме достојанству, имају свака своје особености о којима ћемо ми у кратко неколико речи прозборити. И тако да отпочнемо са беседама епископа ужичког Јанићија, а доцније пропратићемо не само ове које смо напоменули, но и друге које би се јавиле у нашој духовној књижевности.

Истине хришћанске као догматичног тако и моралног садржаја, тек онда могу бити поимљиве и користне за народ, кад се оне просто и јасно излажу. По нашем мишљењу прост и необразован човек, неможе да поими сву силу и јачину доказа, који му се наводе разлосима поткрепљени науком. Он схваћа истину само тада, ако је она представљена просто према његовом разумевању. А у томе се баш и огледа уметност сваког проповедника, који познаје средину у којој живи, њено умно и морално стање,

па према томе удешава своју пастирску реч, поради наравственог унапређења и сазидавања, „људей божјих“ који су му поверени.

Као углед те простоте и јасности излагања хришћанских наравствених истина могу нам послужити ове беседе епископа ужичког г. Јанићија. Све његове беседе задахнуте су духом наравствено хришћанским. У њима има мало догматичности, написане су језиком простим народним, премда се може лако осетити јаки уплив црквено — словенског језика на проповедника. Његова реч није плавна, нема гипкости и еластичности риторске, али је снажна по сили убеђења религиозних, по поштењу и истини еванђеоској, којом дише тај епископ, по чистоћи срца и душе каквог га познаје васцели народ српски. Ради примера да наведемо неколико врста, из његових беседа, које је он говорио својој пастви. Узмимо његово поучење за сваки стадеж, које се налази на страни 103-ој.

„Свештеници, имајте старање о предатим вам душама, поучавајте их учењем науке божје, а особито доброга живљења пример свагда им препоручујте. Зашто тешко томе, који је узео кључеве царства небесног па сам неоди и другога неводи. Монаси! објештање своје чувајте у чистоти труду и целомудрију. Господо! своје слуге немојте као робове сматрати, но као ваше синове поучавајте их, да би и они с' вашом срећном науком и своју срећу имали. Служитељи! покоравајте се своим господарима. слушајте их као родитеље своје, па ће те и ви с' божим благословом верно их слушајући сретни и честити бити. Судије! чувајте правду, и судите како великом тако и малом, негледајући на лица и на звања, чувајте себе од мита као од змије љуте, зашто Бог оће да је суд праведан. Ви, који сте млађи код судија, жестоки и свадљиви немојте бити, но свакога који је гођ рад пред судију ићи, ви га братски предусретните, као брата хришћанина. зашто кад тако радите, онда

УНИВЕРЗИТЕТСКА
ВИБЛИОТЕКА

сте добри вашему старешини, обштини и сваком који гођ тамо пред суд дооди. Родитељи! имајте стараније за ђецу своју, како ће те њи поучавати у закону божијем, немојте њи саблажњавати и којекакве развратне речи пред њим говорити, а особито старајте се, те њи добрим и разумно паметним речма к свакој честности и добру поучавајте. Дечице! љубите и поштујте своје родитеље и учитеље, њино поучење примајте, и у старости њиној чувајте њи и почитујте. Купци! служите обштини и народу честним своим трудом, и од лажи и неправде себе чувајте, знајући да је само добитак онај најбољи, који се добрим начином добија, а не онај с' преваром и лажом. Земљедијелци и мајстори! пребивајте у благословеном труду својем, и чувајте се од сваког зла и развратности, молећи се Богу да вам дјела ваша благослови. Све православне хришћане сваког чина и звања молим; проводите живот свој, као што се пристои благочестивим хришћанима.“

Ми се надамо, да ће сваки човек хришћанин у овим речма, а и у осталим поучењима преосвећеног епископа, наћи за се много лепих наравствених поука за свој живот, које ће одговарати сувременим нуждама и потребама његовог религиозног живота. Свака ријеч, која изстиче из душе високо моралне и срца поштена, мислимо да ће наћи одзива код сваког доброг и поштеног Србина.

Н. Петровић.

Н а з н а њ е.

Да је сазрело време, у коме се треба побринути и о стању свештеничких удовица и њихове сирочади, јасно се види између осталог и од туда, што наша влада прима најживље у том учешће прикупљајући све могуће изворе из којих би се тај фонд подићи могао. Тако између осталог издат је ово дана закон, по коме ће се одјако извесна

сума уносити у фонд свештенички од добитака за обслу-
жање удових и нових парохија на извесно време и услове.
Закон тај наштампан је у 15. броју „Српских новина,“ и
ми смо ради да с њим упознамо читаоце „Пастира,“ до којих
може бити недопиру српске новине. Ево тај закон:

У ИМЕ ЊЕГОВЕ СВЕТОСТИ

КЊАЗА СРПСКОГ

М И Л А Н А М . О Б Р Е Н О В И Ћ А И V .

НАМЕСТНИЦИ КЊАЖЕСКОГ ДОСТОЈАНСТА.

По договору са државним советом од 25. Јануара 1869. № 69. решили смо

И РЕШАВАМО:

1. Свештеник који обслужује парохију умрлога свеште-
ника, ако не издаје за годину дана дому умрлога свеште-
ника половину свију парохијских прихода, издаваће је за то
време на корист фонда свештеничких удовица и деце, о
коме ће се доцније нарочити закон издати.

И по истечењу једне године од смрти свештеника до
постављења другог свештеника на његову парохију, обслу-
жујући ту парохију свештеник даваће наполицу на корист
тога фонда.

2. Хоће ли се пак издати дому умрлога свештеника
наполица парохијских прихода, или неће, оставља се да о
томе дотични епархијски архијереји, према имовном стању
умрлога свештеника, наредбу изда.

3. У случају премештаја ког свештеника с једне паро-
хије на другу, било то по молби или по пресуди, обслу-
жујући његову парохију свештеник издаваће наполицу паро-
хијског прихода до постављења свештеника на ту парохију,
на корист реченог фонда.

4. Свештеник обслужујући новоустановљену парохију,
издаваће наполицу на тај фонд до постављења нарочитог
свештеника за новоустановљену парохију.

5. Рачуне о тима приходима фонда свештеничких удо-

вица и деце, водиће, преко протојереја и наместника, епархијске конзиситорије, и добивене суме преко министарства просвете управи фондова на руковање достављати.“

Ми држимо да би се у овај фонд могао упућивати и онај новац, који се преко године добива од различних наплаћивања такса у духовним судовима и који се за сад шаље државној каси. Затим не би згорега било ставити у закон да сваки новорукоположени свештеник положи 1 # ц. за фонд; три дуката, кад добије синђелију; од којих један нек иде архијереју као што је и досад било, а два да се упуते у фонд. Напоследку могло би се по нашем мњењу и то наредити, да се свештеничке казни замењују новцем, наравно, ко се на то изјасни, па да и овај новац иде у фонд свештенички.

О Г Л А С И.

У Архидијецези београдској догодиле су се ове промене :

Самуил, монах рајновачки рукоположен је за Ђакона 17. Фебруара пр. год. а 30. Јануара ове год. за јеромонаха као јеромонах, служи ће у манастиру Манасији

Максим Поповић богослов из Медвеђе, рукоположен је за свештеника 6. истог месеца, и намењена му је парохија медвеђска.

Сава Поповић богослов из Пожаревца, рукоположен за Ђакона 2. Фебруара, а 3. истог месеца за свештеника, поставља се за капелана пољаначког у окр. пожаревачком.

Аћим Илић богослов из Ореовице, произведен је 3. Фебр. за Ђакона, а 4. и. месеца за свештеника; поставља се за капелана свом оцу у Ореовици

Арсеније монах манастира Љубостиње, постављен је за Ђакона од епископа ужичког, обучава се у манастиру Љубостињи.

П О П У Н А.

У прошлом броју „Пастира“ спомињући првлог фонду свештеничком учпњени парохијанима Милошевачким, пропустили смо наспоменути Тому Лукаћа тргов. из Милошевца који је имао доброту приложити 1 # цес.